

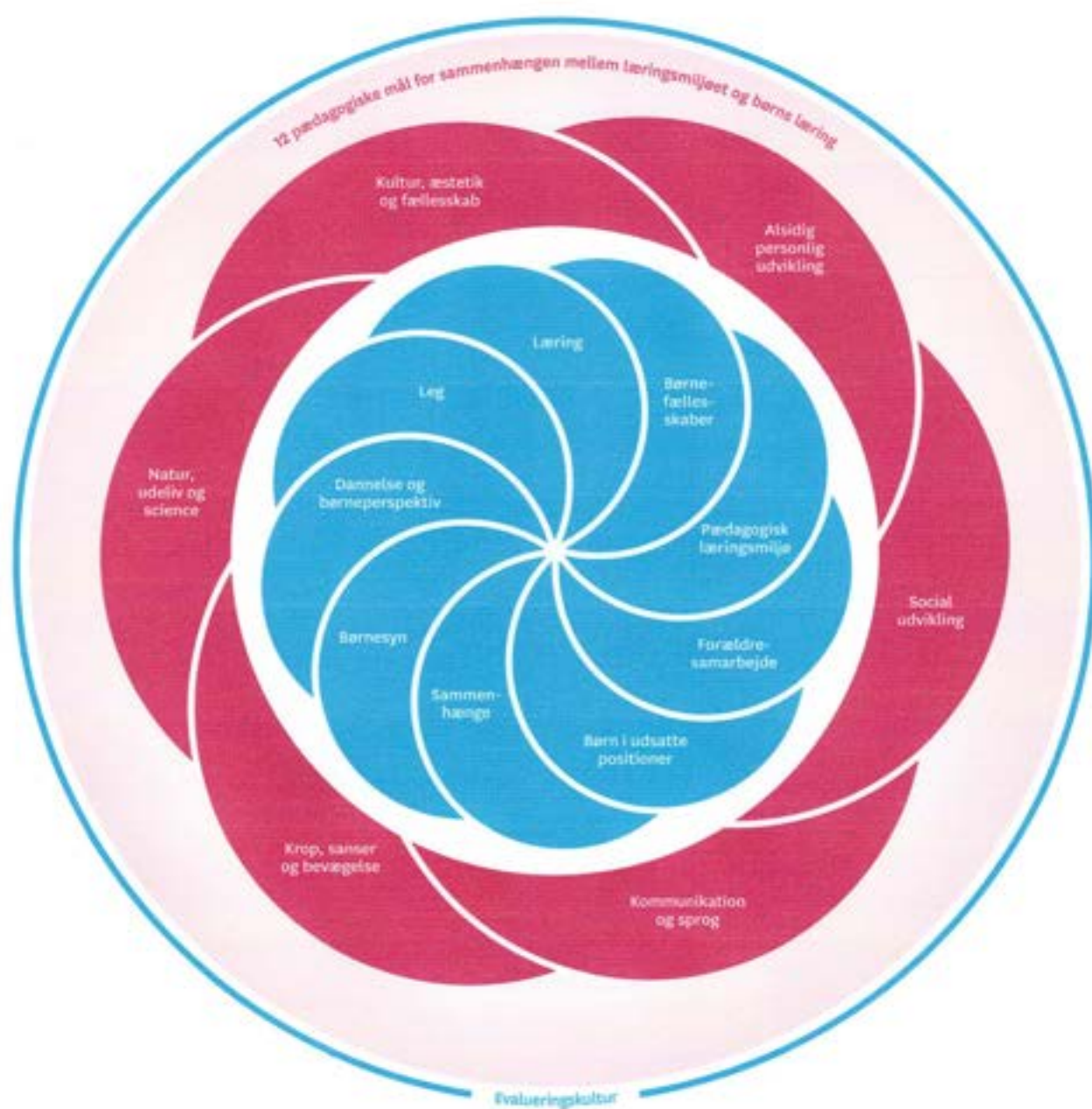
Pædagogisk læreplan for Mikael & Bette Mikael 2022

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Hvem er vi?

I udkanten af Hjørring by ligger "Mikael og Bette Mikael". En børnehave og vuggestuen med en lang historie.

Vi hører til i 2 huse, som vi selv ejer. Det ene, et ældre træhus hvor børnehavens mellem- og ældste gruppe hører hjemme. Det andet, et nyt hus som stod færdig den 1. januar 2022, hvor vuggestuen og den yngste børnehavegruppe hører til.

I de seneste 2 år har nybyggeriet og struktureringen efter dette fyldt meget hos os. Vi er gået fra en normering på 39 børn til nu at have plads til 55 børn, 16 vuggestue- og 39 børnehavebørn. Det har givet os mulighed for at kunne organisere os på en anderledes måde end tidligere. Vi har i dag børnehaven delt på 3 aldersopdelte stuer. De er delt på stuerne ved samling, spisning, ture og nogle aktiviteter. Vores legepladsen er delt i to, en til vuggestuen og en til børnehaven.

Mikael & Bette Mikael har sine rødder i Steiner-pædagogikken. Vi definerer i dag os selv, som en Steiner-inspireret institution. Dvs. at vi tager det, der giver mening for os ift til hvor vi står i dag, med os ud i fremtiden. Vi er pt. i en proces, hvor vi arbejder med at definere præcis hvilke dele, det er og hvorfor. Vores personalegruppe er en blanding af pædagoger, der har været ansat i en år-række, og derfor har været en del af pædagogikken i mange år, og ansatte, der er kommet til senere, og som kommer med erfaring fra andre steder.

Rytme og en genkendelig struktur er en del af pædagogikken. Vi har en fast rytme i dagligdagen, der giver børnene tryghed og genkendelighed; en ugentlig rytme med faste aktiviteter og en årlig rytme med fejring af forskellige årstidsfester.

Vi vægter vores årstidsfester på den måde, at i tiden op til dem, vil vores aktiviteter og evt også ture ud af huset være med afsæt i den kommende fest. Vi er i øjeblikket optaget af at udvikle festerne, for at højne bevidstheden om hvad vi ønsker, de skal bibringe børnene af stemninger, læring og oplevelse.

Efter en lang periode, hvor vi har arbejdet med at sikre vores fremtid i form af et nyt hus, er vores næste store arbejds punkt at få etableret en ny og spændende legeplads. En legeplads, der falder i med den natur, vi er omgivet af. En legeplads, der tilgodeser børnenes behov for pædagogiske aktiviteter. En legeplads, hvor der er plads til motorisk udfoldelse. Der skal være plads til de hurtige cykler, farlige riddere og kæmpe monstre. Man skal kunne gyngede helt op i himlen, være flyvemaskiner og lege far-mor-børn. Der skal også være plads til fordybelse, fred og ro. Pilehytter og legehuse hvor man kan sidde og læse i en bog, spille et spil eller lege med "bedste-vennerne".

Vi ønsker en legeplads, der kan opfylde barnets behov for div. pædagogiske aktiviteter. Vi har fokus på den kreative og skabende del. Steder, hvor vi kan udfolde os kreativt med naturen som fællesnævner; ex. steder hvor man kan flette, male, skabe mm. Vi skal kunne eksperimentere med

natur og naturfænomener. Den skal dække behovet for at arbejde med science, ved at der kan bygges og formes.

Vi vil arbejde med bæredygtighed og biodiversitet. Vi har kontakt med Hjørring Kommunes "Vild med vilje"- projekt, som vi har fået råd og vejledning af.

Vi er også optaget af, at børn skal have mulighed for "trække sig". Ligesom voksne har børn brug for pauser i en hverdag, hvor de er sammen med andre mennesker i mange timer. Vi ønsker at etablere en sansehave, som er fælles for alle vores børn. Der skal man kunne trække sig tilbage fra den mere vilde leg. Her skal der være hængekøjer, rindende vand, vindspil, duftende buske, planter, krydderurter.

Pædagogisk grundlag

Børnesyn

Vi ser det lille barn som stærkt sansende, nysgerrigt og fantasifuld. Hvert barn er unik, og skal mødes som det lille individ det er.

Vores pædagogik bygger på den iagttagelse, at barnet i vores målgruppe lærer gennem efterligning. Det stiller store krav til vi voksne. Vi skal være efterlignelsesværdige, engagerede og nærværende voksne.

Barnet har brug for at være i et stimulerende miljø, formet af indsigtsfulde voksne, der bestræber sig på at være værdifulde og tydelige forbilleder. Voksne der formår at invitere det enkelte barn ind i et anerkendende og omsorgsfuldt miljø. Et miljø med mulighed for udvikling og læring.

Barnet har krav på at være i trygge og omsorgsfulde rammer. Kun i sådanne rammer kan det trives, udvikle sig og lære. Derfor er det vigtigt for os at definere vores omsorg som "kærlig omsorg". Ethvert menneske har krav på at føle sig set, forstået, accepteret og endda elsket. Også i en daginstitution. Den kærlighed barnet møder hos os er ikke at sammenligne med den kærlighed, der er mellem barnets og dets forældre. Men et barn tilbringer mange timer i en daginstitution. Derfor skal det også føle sig elsket hos os. Hos os er kram altid tilgængelige. Det ved alle børn, og det giver dem tryghed til at "gå ud og møde verden".

Når vi modtager børn og forældre, bruger vi meget tid på at opbygge relationen til dem. Selvfølgelig primært til barnet, men det er vigtigt, at forældrene også føler sig trygge ved os og vores institution. De bliver mødt af nærværende voksne, der giver sig tid. Sådan er det også om morgenen, når vi tager imod. Vi tager kærligt, omsorgsfuldt og nærværende imod barnet. For de mindre børns vedkommende, gerne i armene, hvis det er nødvendigt eller ønskes. Vi sidder med barnet på skødet, også i længere tid, hvis barnet har brug for det. Når vi tager os god tid til at tage imod barnet, føler barnet sig hurtigt trygt og er klar til at komme i gang med dagen og er mere modtagelig for leg og læring. Et roligt læringsmiljø som dette, hvor barnet føler sig tryk og møder nærværende voksne som de har tillid til, er en forudsætning for læring og dannelse.

Dannelse

Dannelse har vi delt op i 3 dele. Den sociale, den kulturelle og den moralske dannelse.

Den sociale dannelse sker, når vi er sammen. Når vi samles i garderoben og ved måltidet, lærer børnene at tage hensyn og vente på hinanden. I ex. sanglege og fødselsdage lærer de at være i centrum, men også at lade andre komme til. I legen lærer de at være sammen, og at der i fællesskabet også er plads til det enkelte barn. Gennem venskaber – og konflikter – lærer de sig selv og andre at kende. At lære at mærke efter egne grænser og få erfaring med samarbejde.

Kulturel dannelse sker gennem de oplevelser, vi præsenterer børnene for. Vi lægger vægt på, at børnene er i en smuk æstetisk ramme, ex tænder vi hver dag levende lys ved måltidet, vi pynter op med blomster, laver årstidsborde, vores ophæng til årstidsfesterne er lavet på håndmalede billeder etc. Rim og remser, sange, eventyrfortælling og vores årstidsfester bringer kulturelt indhold ind i vores hverdag. Desuden lægger vi vægt på at børnene lærer at holde af og have respekt for naturen. Vi har fokus på bæredygtighed, og børnene lærer at sortere affald, at "spare" på papir og andre små tiltag, der falder naturligt i vores hverdag.

Moralsk dannelse sker i den daglige omgang med hinanden. Vi lader børnene vide, og vi viser dem, at vi forventer, alle behandler hinanden og vores ting med respekt. Vi viser, at der findes værdier, der er værd at værne om. Vi viser børnene mangfoldighedens værdi.

I alt dette er den voksne en meget vigtig kulturbærer, der guider børnene. Dannelse handler om at lære respekt for sig selv, for andre og for sine omgivelser. En vigtig lære at få med sig for at kunne agere i et demokratisk samfund.

Legen

Vi lægger vægt på, at der er god tid til at lege, og at alle børn leger på mange måder. Der skal være plads til at cykle eller løbe hurtigt, stille madlavningsleg i sandkassen, bygning af huler, omsorgsfuld leg med dukker og drabelige kampe med drager og monstre.

Vi er altid i nærheden af børnenes leg, deltager og guider i det omfang det er påkrævet. Det er vigtigt, at legen udvikler sig for alle børn. At det samme barn ikke altid skal være hund eller faren, der bare tager på arbejde. Her er det vigtigt, at vi stimulerer, giver ideer og leger med i det omfang, der er nødvendigt for barnet.

Legen er barndommens sprog. I legen udvikler barnet sig. Det gennemlever det, som det møder omkring sig ved at efterligne og afprøve. Vi ønsker at stimulere barnets fantasi. Vi forsøger altid at have legetøj fremme, der kan bruges i flere forskellige lege. Vi har konstruktionslegetøj (Lego, magneter, klodser mm), som kan indgå i mange forskellige lege

Som beskrevet i indledningen har vi brugt meget tid på at komme til rette i det nye hus, men i det eksisterende hus er der også sket en del. Vi har indrettet os, så der er flere forskellige læringsmiljøer på hver stue. De fleste steder er det oplagt, hvilken leg området inspirerer til. Men vi anerkender børnenes initiativ til at udvikle og omforme legen til noget helt andet.

I legen finder barnet ud af, at det kan bruge sin fantasi til, sammen med andre, at skabe et fælles univers, hvis rammer alle må indordne sig under og bidrage til. I den frie leg kan børnene lege alene eller med hinanden. Det vigtige er, at fantasien udfoldes, og roller og begreber prøves af.

Læring

Som vi tidligere har været inde på, så er vi meget opmærksomme på, at barnet bla. lærer via efterligning. En efterligning af færdigheder og vores handlinger. Børnene skal på ingen måde blive små kopier af os. Vi skal inspirere og gå foran med det gode eksempel. Vi skal guide og støtte. På den måde lærer barnet at blive selvhjulpent ved ex. af- og påklædning. Barnet vil lære sin krop at kende og udvikle sin grov- og finmotorik gennem alle dagens aktiviteter. Vi bruger vores omgivelser og nærmiljøet; til at løbe i sand, klatre i træer, grave huller, save brænde, lytte til fuglene, osv. På den måde skærper vi børnenes opmærksomhed og motorik.

Vi har tidligere nævnt fantasien, som en værdi. I forbindelse med læring er fantasien med til at skabe indre billeder hos børnene. Indre billeder som simulerer kreativiteten og lærer børnene at tænke og agere innovativt. Vi bliver alle præsenteret for "færdige løsninger" i vores hverdag. Løsninger som ikke kræver, at vi selv tager stilling og handler aktivt. Vi forsøger gennem eventyr og eksperimenterende aktiviteter, som vi ikke altid selv kender udfaldet af at simulere børnenes evne til at prøve sig frem og være aktive i en proces.

Vi søger at udvikle barnets følelsesliv, ved at understøtte det i at lytte og udtrykke sig selv. Det kræver tryghed og tillid at turde kaste sig ud i det. Vi viser barnet, at det aldrig er "forkert". Det kan være nødvendigt at hjælpe barnet med at ændre nogle uhensigtsmæssige handlemønstre. Men det er aldrig barnet, der er "forkert".

Barnet udvikler sit sprog gennem samtale og fortælling, fri leg, sange, rim og remser.

Barnet udvikler sine fysiske kompetencer gennem daglige gøremål som at tegne og male, feje, skrælle gulerødder, save brænde, udfolde sig på legepladsen.

Barnet lærer ved at prøve, fejle og prøve igen indtil det lykkes. Den voksne skal støtte barnet i at komme gennem processen, såvel med det færdige resultat som med at træne tålmodighed, fordybelse og at kunne klare modgang. Det giver barnet mod og lyst til at kaste sig ud i noget vanskeligt og ukendt en anden gang. Det giver lyst til læring.

Børnefællesskaber

Ethvert barn har ret til at være en del af et fællesskab og ethvert barn har brug for en ven.

Vi er alle sociale væsner, som har brug for at føle os vigtige for fællesskabet. Nogle har mere brug for at være sammen med andre mennesker hele tiden, end andre har. Vores familieformer er forskellige, vi eller vores forældre kan komme fra et andet land, vi kan have handicaps, nogle er høje andre lave. Vi er alle forskellige, og det skal børnene have kendskab til og lære at respektere. Vores udgangspunkt kan være meget forskellige, men vi kan alle mødes i fællesskabet og have stor værdi hos hinanden.

Vi prøver at tilgodese barnets behov ved at skabe forskellige rammer. Ex. kan et barn have brug for at lege kun med ét andet barn indenfor, når vi andre går ud. Men alle skal føle sig som en del af fællesskabet.

Fællesskabet udvikles gennem leg, fælles aktiviteter og en oplevelse af at være i og bidrage til fællesskabet. Alt sammen med voksne der støtter og guider.

Alle de daglige aktiviteter så som måltider, af- og påklædning, ture ud af huset, samling med sang er med til at styrke oplevelsen af at være en del af fællesskabet. Børnene er i et fællesskab, der venter på og tager hensyn til hinanden. De hører alle til på en stue, hvilket giver fællesskab og sammenhold.

Ved måltidet sidder vi i faste spisegrupper, hvor man er opmærksom på, om vi alle er her. Det samme til samling. På ture har man sin faste gå-makker, som man skal være opmærksom på. Hvis det er *aldersintegrerede* ture, vil det ofte være et ældre barn, der skal være opmærksom på at hjælpe det yngre. Vi laver ture, fester, aktiviteter hvor vi skiftevis er alle samlet, men bestemt også situationer, hvor vi er i mindre grupper. Til vores årstidsfester vil forberedelserne ofte foregå i mindre grupper, for til sidst at samle det hele til et fælles arrangement.

Pædagogisk læringsmiljø

Hos os har dagligdagen stor værdi. Det har den altid haft. Vi er ikke en institution, der lever for at komme på store udflugter eller have store projekter, der skal tilgodese opfyldelsen af de forskellige læreplanstemaer. Vi gør meget ud af, at læring finder sted i de daglige tilbagevendende rutiner, så som måltidet, garderoben, toiletbesøg, mm. Vi har vores faste ugentlige aktiviteter, så som maling, ture, bål og at snitte. Vi har vores daglige rytme, der giver børnene tryghed og forudsigelighed. Vi laver praktiske gøremål sammen med de børn, der har lyst til at deltage. Vi har bede skal tilsås, de skal vandes, der skal fejes, rives blade sammen, gulerødderne skal skrælles mm. Derudover har året sin rytme, som vi bla. synliggør for børnene gennem vores årstidsfester, som er tilbagevendende begivenheder år for år.

Vi er meget opmærksomme på "at give os tid". Ofte kan man blive fanget i "at vi skal være færdige". Men i bund og grund er det noget, vi selv sætter rammerne for, og kan justere når behovet er der. Det er vigtigt, at vi giver os tid til at barnet kan øve sig og blive guidet i det, der lige nu er en stor udfordring. Om det er at tage flyverdragt på, eller vente på tur er ligegyldigt. Hvert barn har sine udfordringer på forskellige tidspunkter.

Vi er optaget af at gøre overgangene i dagligdagen så overskuelige og trygge som muligt. Derfor kommer børnene ex. i garderoben i mindre grupper, når de enten er på vej ud eller ind fra legepladsen. Efter spisning samles børnene ex. på Jordbærstuen hvor vi læser i bøger og der bliver læst op, indtil der er plads i garderoben.

Som nævnt deler vi ofte børnene i mindre grupper. Dels bliver der mere nærvær barn og voksen imellem, men når vi ex. aldersopdeler i vuggestuen kan vi bedre tilgodese børnenes udviklingstrin, og give guidning, samt tilrettelægge en aktivitet, der passer til alderen. Men vi laver også aktiviteter på tvær af alder. Det giver de mindre børn god anledning til at kunne spejle sig i de ældste.

Vores indretning på stuerne er aldrig mere stationær, end det kan ændres. Vi har altid øje for børnenes interesse, og hvis vi kan give dem bedre muligheder for deres lege, så tilpasser vi omgivelser i det omfang, det er muligt.

Samarbejde med forældre om børns læring

Vi tilstræber, at der er sammenhæng mellem hjemmet og os. Selvom det er børnene og personalet, der tilbringer flest timer i institutionen, så vil vi gerne, at forældrene også føler, det er deres sted.

Vi informerer forældre om vores dagligdag på vores kommunikationsplatform Family. Vi laver opslag med billeder til forældre på de enkelte stuer. Vi laver dokumentationsopslag, som bliver hængt op, så forældrene kan se vores arbejde med læreplanerne.

Forældrene bidrager med at vedligeholde hus og have på arbejdsdage. Vi afholder kaffedage, sommerfest, bedsteforældrearrangement, julearrangement, forældrearrangement en gang om året, generalforsamling. Forældrene møder til disse arrangementer ikke blot os pædagoger men også hinanden. Sådanne arrangementer er med til at barnet oplever, "mor og far også kan lide at komme i min børnehave/vuggestue". Det giver sammenhæng. Og forældrene føler medansvar for institutionen.

Når vi modtager nye børn, afholder vi et møde med forældrene, således vi kan møde barnet bedst muligt, når de begynder hos os. Forældrene er eksperterne på deres barn, og det er vigtigt, at vi lytter til deres fortælling om deres barn. Når barnet har været hos os i 3 måneder, afholder vi en opstartssamtale for at tale om, hvordan det har været at starte i vuggestue/børnehave. Vi lægger meget vægt på at lytte til forældrenes oplevelse, og at besvare deres spørgsmål og eventuelle usikkerhed. Desuden er der en samtale, når barnet nærmer sig skolealderen.

Derudover er der mange spontane "snakke" i garderoben samt øvrige samtaler. Vi står altid til rådighed, når forældrene har behov for en snak, og hvis vi går med bekymring eller lignende i forhold til et barn, vil vi inddrage forældrene i vores bekymring.

Børn i udsatte positioner

Børn kan være i udsatte positioner af flere grunde. Der kan være sociale udfordringer i familien, det kan være en livssituation, det kan være et handicap. Det kan strække sig over hele barnets tid i institutionen, eller det kan være kortvarigt. Nogle børn kan mangle omsorg, ro og overskuelighed, andre mangler tydelige voksne, der kan sætte rammerne omkring barnets dagligdag. Der kan være mange grunde til at være ekstra opmærksomme.

I langt de fleste tilfælde er vi blevet informeret af forældrene, hvis der er hjemlige forhold eller bekymring hos forældrene, der giver anledning til at være ekstra opmærksomme på et barn. Vi har oftest selv haft en forudelse, gennem vores kontakt med barnet, måske ser vi ændring i barnets overskud til at indgå i legen, barnet har måske lettere til at blive vred/ked af det/frustreret. Der er mange signaler, der kan fortælle, at et barn er i mistrivsel. Vi arbejder tæt sammen med forældrene om dette. I dagligdagen forsøger vi at have barnet lidt "tættere på os". Inviterer det med ind i aktiviteter, hvor vi kan støtte og guide. Måske har barnet brug for at blive skærmet i situationer. Vi prøver at ændre rammerne omkring barnet, så dagligdagen bliver lettere og mere indholdsrig.

Vi har organiseret os således, at alle børn har en kontaktpædagog. Denne har sammen med stuen andre personale det primære ansvar for barnet. Vi informerer og deler vores iagttagelser i dagligdagen og på personalemøder, så vi sikrer os, at alle kan møde barnets på dets behov. På den måde sikrer vi også, at vi deler observationer med hinanden.

Hvis vores iagttagelser over tid viser os, at vi har brug for fagpersoners hjælp, så kan vi vælge at tage barnet anonymt op på Konsultativ team. På det tidspunkt har vi næsten altid være i dialog med forældrene om vores bekymring. På dette møde kan vi få afklaret, om der er grund til at lave en indstilling til PPR (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning) om der er brug for deres ekspertise, observation og vejledning.

Sammenhæng til 0. klasse – overgange

Barnets vej frem mod skolestart er ikke noget, der sker det sidste år i børnehaven. Det er en proces barnet er i. Barnet udvikler sig gennem hele vuggestue- og børnehavetiden for til sidst at være klar til at komme i skole. Men det er klart, at der i det sidste år før skolestart er særlig opmærksomhed på følge barnets udvikling mod at blive klar til at forlade den trygge ramme i børnehaven, og begynde livet som skoleelev. Vi er særligt opmærksomme på at gøre barnet følelsesmæssig moden til at kunne klare at stå uden voksenstøtte i en større gruppe børn, at kunne være i ro og være stille i længere tid og kunne samle sig om ex. at modtage en besked.

Vores ældste børn er samlet på en stue. Vi laver aktiviteter sammen med dem, hvor de mere og mere bliver præsenteret for at skulle have en blyant/farveblyant i hånden, klippe med en saks. De fleste har gjort det gennem hele deres børnehavetid, når lejligheden har budt sig i dagligdagen og gennem aktiviteter. Men her det sidste år, vil aktiviteten indimellem være noget, man skal deltage i. I det sidste år har vi generelt fokus på at tilrettelægge barnets læringsmiljø, så det udvikler tilstrækkelig modenhed til at kunne begynde i skole.

I samarbejde med forældrene arbejder vi hen imod at barnet bliver selvhjulpne ved ex. toiletbesøg, omkring spisning, påklædning osv. Det er vigtigt, at barnet bliver klar til at kunne klare de udfordringer skolen byder dem, så de får en god start på deres skolegang. Ex. skal de ikke sidde og være urolig, fordi de er nødt til at gå på toilet i skolen, De skal kunne klare, at de ikke altid kan klare alle opgaver med det samme. I det hele taget skal vi hjælpe med at gøre dem modstandsdygtige, så de kan klare de små nederlag/udfordringer, som en skoledag kan bringe. Det er ikke vores holdning, at børn skal kunne klare nogle bestemte ting for at være skolemoden. Det er som nævnt en proces, barnet er i.

Vi sender børn til flere forskellige skoler i området. Derfor er der forskellig praksis med hensyn til at sikre en god overgang til skolen. Vi tager gerne med barnet på brobygningsforløb på de forskellige skoler, så vidt det kan lade sig gøre. Og så vidt skolerne tilbyder det.

Vi laver ligeledes gerne, i samarbejde med forældrene overlevering til skolerne. Det kan både være mundtligt og skriftligt.

Inddragelse af lokalsamfundet

Vi gør meget brug af de grønne arealer og legepladser, der findes i vores nærmiljø. Ligesom vi ofte går en tur ned på "Vester Thirup", der er vores nabogård. Vester Thirup er et aktivitets- og samværstilbud til voksne, der har betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Her dyrker de grønsager, som vi går ned og køber. De har fugle og køer, som vi nyder at besøge. Det er især de yngste børn, der går derned. Brugerne går også hver dag tur forbi vores institution, så vi kan vinke til dem og sige hej.

Vi gør brug af byens kultur-tilbud. Vi bruger biblioteket, har abonnement på børneforestillingerne på Vendsyssel Teater, vi kommer i kirke til jul og påske. Desuden er vi opmærksomme på, hvad der ellers er af "tilbud", der kan være aktuelle for os.

Vi har vores eget lokale "pedelkorps", der primært består af bedsteforældre til nogle af børnene. Men vi er også så heldige, at der indimellem kommer andre "bekendte af huset" på besøg til en kop kaffe og en sludder med børnene.

Vi har etableret et samarbejde med de private dagplejere, som vi gerne vil have besøg af. Vi har inviteret dem til at komme og bruge vores legeplads, så vores børn kan møde andre børn. Vi har også planer om at lave fællesaktiviteter i forår og sommermånederne. Vi har også tilbudt dem at bruge vores huse til arrangementer, når vi ikke er der.

Vi er optaget af at invitere lokalområdet mere ind hos os. Måske ikke så meget i hverdagen, hvor børnene er der. Men i form af loppemarked, barselscafe, julemarked mm. Ideerne er mange. Nogle af dem vil vi kunne bruge hverdagen på at forberede sammen med børnene, så de har en vigtig rolle, som de kan fortælle mor og far om, når de kommer for at deltage.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske børnemiljø

Vuggestuen er i vores nye hus, den består af 1 stort rum med et tilhørende mindre rum. Vi har lavet mindre læringsmiljøer ved at opdele det store rum med rumdelere, reoler mm. Alt sammen noget som er højere end børnene, men som vi voksne let kan kigge over. Vi er ikke færdig med at indrette os endnu. Der har været flyttet rundt mange gange, og vi synes stadig ikke, at "vi er helt i land" endnu. Vi har noget legetøj, som er fremme og tilgængelig hele tiden. Ex. læsehjørne, et

legekøkken med mad, dukkevogne og dukkesenge, bilbane med mange biler, bondegård med dyr, desuden er der kasser med klodser, som børnene selv hiver frem. Vi har også legetøj, som vi skifter ud indimellem, så der også kommer noget nyt og spændende. Vi låner magneter, plus plus, og lign fra Hindbærstuen, når det er muligt. I det hele taget er vi optaget af, at der er tilgængeligt legetøj, men at vi også kan finde noget frem, som er nyt og spændende.

Børnehaven hører til i begge huse. Yngste gruppen, Hindbærstuen, er i det nye hus. De har et større og et mindre rum. Stuen skal være en tryk base for de yngste børn, så de bliver trygge ved at gå i børnehaven. Der er et godt udvalg af legetøj på stuen, som er delt op i forskellige læringsmiljøer. De 2 andre aldersgrupper, Brombærstuen og Jordbærstuen, hører hjemme i vores træhus, eller "den røde børnehaven", som børnene kalder det. Et dejligt hus med lyse farver og et godt lysindfald. Huset består af de 2 stuer og køkkenet som også er indrettet til leg.

Som tidligere nævnt arbejder vi altid med at indrette forskellige legemiljøer i vores hus. Vi er nysgerrige på, hvad børnene er optaget af, og prøver at indrette lokalerne, så de tilgodeser det. Vi opdeler vores rum i afgrænsede miljøer, hvor man kan lege med forskelligt legetøj. Vores største rum, Jordbærstuen, har været vores største udfordring, da rummet er rundt, og derfor svært at opdele. Det er dog lykkedes rigtig god nu. Det har gjort, at det er gået fra at være et rum, som vi voksne ikke var så glade for at være i, da støj og uro ofte prægede billedet, til nu hvor børnene virkelig har indtaget rummet med forskellige lege i hele rummet. Alle nyder den stue nu. Brombærstuen er ikke så stor som Jordbærstuen, men rigtig hyggelig med 2-3 forskellige "lege-stationer"

Vores store arbejds punkt for den kommende tid er vores legeplads. Den er delt op i to, en til vuggestuen og en til børnehaven. Som nævnt i indledningen har vi store planer for legepladsen. Vuggestuens skal opdeles af naturlige lave hegn, så der både er plads til de børn, der har brug for at blive skærmet, ofte de yngste, men også de der gerne vil cykle og lege lidt mere aktive lege. Der skal være græsplæner, så vi kan sidde, og så vi kan tage legetøj med ud. Vi vil have forskellige ting/legeredskaber rundt omkring, så område bliver udnyttet bedst muligt. Redskaber der udfordrer børnene. Da den ligger med et skråt underlag, vil der være naturligt at niveaupodele den.

Børnehaven legeplads har et sparsomt udbud af legeredskaber pt., men vi har et stort areal, som børnene kan bevæge sig rundt på. Vi har gyng, cykelbane og sandkasse. Vores likviditet er svækket efter nybyggeriet, men vi søger fonde mm. for at få råd til nyindkøb. Indtil da vil vores forældre lave forskellige ting, som vi også senere kan benytte. Ex små legehuse af paller og lign.

Vi er meget optaget af at begrænse støj og "kaos" indendørs. Børn opholder sig mange timer i en daginstitution. Derfor er det ikke i orden at de skal opholde sig i støj dagen lang. Vi er overbevist om, at det skaber stressede børn. Også bla. derfor de små grupper.

Tiden med Corona har naturligvis skærper vores opmærksomhed på hygiejne. Det er noget vi vil tage med os i tiden fremover. Vi vil fortsat have fokus på håndhygiejne og rengøring.

Vi ønsker at børnene opholder sig i så sundt et miljø som muligt. Derfor vælger vi dels at have en økologisk madordning. Vi har også valgt at have giftfrie rengøringsmidler, beskæftigelsesmaterialer og andet, hvor vi har et valg.

Vi vil gerne gøre børnene beviste om miljø, genanvendelse, at holde naturen ren osv. Det gør vi ved igen at gå forrest som det gode eksempel. Vi samler skrald i naturen, går i "glasboblen" med vores brugte glas, vi sortere affald, vi køber gerne brugt legetøj. Vi "prædiker" ikke budskabet for børnene, men viser hvordan vi gør.

Det psykiske børnemiljø

Dette punkt er meget berørt under det pædagogiske grundlag. Men kort refereret så har vi meget fokus på relationer, både barn-voksen, barn-barn. Vi er optaget af at lave en tryk ramme med en kærlig omsorg, hvor barnet er omgivet af efterlignelsesværdige voksne. Vi arbejder med at give børn en fællesskabsfølelse i stedet for kun at fokusere udelukkende på sig selv. De skal have øje for, hvilken hjælp kammeraten har brug for, i stedet for at fokusere på hvem der gjorde hvad, og at "jeg har ikke gjort noget".

Vi tager stilling til børnenes sprogbrug. Vi griber ind, når vi hører børnene bruge bandeord eller andre ord, som ikke er med til at skabe fællesskab. Det vil sige, at vi ikke accepterer, at man kalder hinanden øgenavne eller andre ukvemsord.

Vi er meget optaget af at lave et inkluderende miljø, hvor der ikke finder mobning eller "drilleri for alvor" sted. Børn kan blive uenige, og det skal de lære at kunne være i, og at kunne komme videre fra. Vi støtter dem i at kunne løse konflikter på en god måde. Eller giver dem redskaber til at fjerne sig fra konflikten, hvis det er det, der er brug for nu og her. Det er vores erfaring, at det "virker", at give sig god tid til at støtte børnene i den proces.

Vi tør godt sige, at hos os finder der ikke mobberi sted.

Vi vil gerne lære børnene at kunne fornemme stemninger. Der er forskel på leg, hvor man løber udenfor, laver sjov, og bare lader "lysten sætte dagsordenen", og på ex. vores Adventsspiral, hvor alle sidder og venter på, at skulle gå med sit lys. Eller at vide at når vi synger sammen til samling, så står man ikke og fjoller. Vi prøver ikke mindst at lære de ældste børn, at de er rollemodel for de yngste. Hvis de står og fjoller, så tror de yngste, at det er sådan man gør. Også her praktiserer vi at være efterlignelsesværdige.

Det æstetiske børnemiljø

Vi forsøger at tænke i at have et smukt dagligt miljø. Vi prøver at tænke i æstetik, når vi laver ny-indkøb. Smag og behag er forskellig, så vi ser ikke altid ens på det. Men vi har en enighed om ex. ikke at have farvestrålende plastikkasser. Opbevaring af legetøj og skiftetøj er i fletkurve og kurve af stof. I det hele taget bruger vi naturmaterialer så vidt, det er muligt.

Vores opslag til årstidsfester og på tavler er lavet i smukke udformninger – gerne med en tegning/maleri.

Vi har årstidsudstillinger rundt omkring i vores huse, som inspirerer børnene til leg, og "stimulerer øjet".

Vi laver bordteater med filtede figurer mm., som der ikke må leges med, men som er med til at højtideligholde aktiviteten. Det er især noget, vi bruger til vores årstidsfester.

Vores huse er som nævnt indrettet, så de tilgodeser børnenes forskellige behov for lege. Vi går meget op i at indrette små børnemiljøer hvor børnene kan få ro og plads til at fordybe sig.

Legepladsen er indrettet/bliver indrettet til at tilgodesee både de vilde og de mere stille lege. I børnehaven bygger vi huler, for at børnene kan "gå for sig selv", ligesom de kan være "ubevogtet" på den anden side af huset. Vores haver er ikke "prydhaver". Der er højt græs, jord, træstammer, væltede træer. Alt sammen noget der kan bruges på forskellige måder i legen.

De seks læreplanstemaer

De nye styrkede læreplaner falder rigtig godt i tråd med vores pædagogik. Vi har, som nævnt flere gange, altid lagt meget værdi i vores hverdag og de gentagne rutiner. Vi gør meget ud af at have en dags- og årsrytme, at have en forudsigelig hverdag. Det er naturligvis gradueret ift. børnenes alder. De ældste børn udfordrer vi ved at være mere spontane.

Derfor giver det god mening for os, at vi nu skal beskrive de pædagogiske mål i vores hverdagsrutiner fremfor store projekter. Vi laver også aktiviteter/arrangementer, hvor læreplanstemaerne er i spil. Men for os er hverdagen vigtigst.

Vi har valgt, at denne læreplan kun gælder frem til 31/12-2023. Årsagen til dette vil vi redegøre for herunder

- Som tidligere beskrevet så har der været meget fokus på at sikre vores fortsatte eksistens ved at bygge nyt hus, og derefter med at strukturere og organisere os i vores nye rammer. Vi har naturligvis fortsat arbejdet målrettet med vores mål, men vi har også fundet ud af, at der var nogle ting, der var vigtigere at arbejde med, end det vi havde planlagt. Som beskrevet i evalueringen. Det "fortalte" børnene os simpelthen.

Så dels derfor har vi ikke ændret så meget på målene indenfor hvert enkelt tema, barnets alsidige udvikling undtaget. Her kunne vi se, at vi var nået godt i mål, og der er andre, som vi har brug for at have fokus rettet mod.

Vi har i stedet opsat specifikke mål som vi arbejder med resten af året. Det er mål, som vi har trukket ud af læreplanen, men også arbejds punkter, som vi blev opmærksomme efter vores tilsyn.

På næste side ses forløbet for 2023:

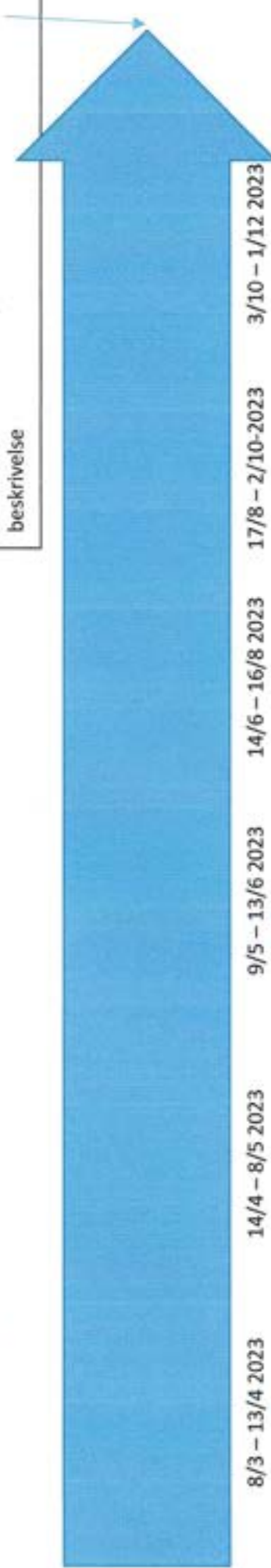
Mål: At vi har gennemarbejdet de temaer/udfordringer, vi har trukket ud af Læreplanen

Hvornår er arbejdet færdigt: senest d. 31/12-2023

Hvad: Se de enkelte delmål

Hvordan: Gennem arbejdet med KVALID-cirklen – se beskrivelse

Vores arbejde med Læreplans temaerne

8/3 – 13/4 2023

Indretning af vores legeplads

Bla:

- Se fonds-ansøgninger
- Lave indretning
- Hvad skal/kan laves på arb. weekend?
- Hvordan sikrer vi at der altid er aktiviteter på legepladsen? Hvad kan vi selv fremstille?

14/4 – 8/5 2023

Voksen deltagelse/besøg i børnenes leg

Bla:

- Er vi på besøg i legen?
- Er det os alle, eller er der forskel?
- Hvordan gør vi det på en, for børnene, naturlig måde?
- Ser vi legen udvikle sig?

9/5 – 13/6 2023

Vores måltid

Bla:

- Bordskik
- Knæsnæ børn
- Børns deltagelse, ex. dække bord mm.
- Lys, bordvers, mm
- Til festerne
- Skal Dorte involveres?

14/6 – 16/8 2023

Legetøj indenfor

Bla:

- Understøtter vores legetøj børnenes interaktioner med hinanden?
- Er det overskueligt for børnene? Kan de rydde det op?
- Skal vi bytte rundt på noget? Mangler vi noget?

17/8 – 2/10-2023

Oprydning

Bla:

- Hvad skal der til for at børnene lærer at rydde op?
- Hvad kræver det af indretning?
- Hvad kræver det af os?
- Hvordan involveres forældrene

3/10 – 1/12 2023

Udarbejdelse af Læreplan 2024

Bla:

- Er der mål der skal med fra LP 2022?
- Hvilke nye mål er naturligt opstået?
- Hvad viser børnene os, vi skal arbejde med?

Alsidig personlig udvikling

"Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse."

Pædagogiske mål for læreplanstemaet

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Vores helt store fokuspunkt er indretning af vores legeplads. Vi er i gang, men vi er slet ikke i mål. Som nævnt har vi brugt tid og økonomi til at udvikle vores indendørs rammer. Hvilket vi er lykkes godt med. Husene er indrettet med mange læringsmiljøer. Vi arbejder stadig med vuggestuen, som vi gerne vil optimere. Så nu er turen kommer til legepladsen.

Vuggestuens legeplads skal opdeles, så de små, der har brug for at blive skærmet lidt, har steder, hvor de kan være og blive udfordret. Der skal også være plads til mere fysisk udfoldelse. Det kan være at cykle og at lege mere vildt. Der skal flere legeredskaber ind på legepladsen. Noget der giver mulighed for motorisk leg, men også huler/legehuse til den mere stille leg. Der skal være græsplæner, hvor vi kan sidde og have legetøj med ud. Vi vil gerne have ex. en benzintank eller vaskehal, så børnene får læring om, hvordan "verden hænger sammen".

Børnehavens legeplads er et større areal, hvor der er cykelbane, sandkasse og gyngestativ. Børnene er altid i gang, og vi oplever ikke børn, der keder sig på vores legeplads. Men vi ønsker alligevel at udvikle den. Også her ønsker vi os flere læringsmiljøer. Vi ønsker hytter/legehuse, da det giver bedre betingelser for rollelegen. Vi ønsker at udbygge vores cykelbane med benzintank, værksted og vaskehal. I det hele taget ønsker vi at tilføje forskellige legeredskaber.

Vi vil give børnene bedre betingelser for at trække sig/lege mere stille lege i private rammer. Derfor er vi optaget af at lave en sansehøve, hvor børnene kan dufte, føle, se, smage, høre naturens forunderlige verden. Der skal være hængekøjer, nyttehøve, vandtrappe, vindspil, insekthotel, krydderurter mm.

Vores fokuspunkter under dette tema:

- ✚ Børns selvværd vokser gennem mestring. Derfor vil vi forsat arbejde med at gøre børnene selvhjulpne. Garderoben er altid et sted, hvor det er oplagt og nødvendigt at arbejde med dette. Det giver børnene en følelse af succes og styrker deres selvtillid, når de kan klare de daglige ting, så som at kunne trække i og af tøjet, samt have styr på, hvor deres ting er. Vi vil være opmærksom på, at vi ikke kan forvente, at børnene kan overskue hele processen fra begyndelsen. Derfor vil vi sætte delmål, der er tilstrækkelig små, så alle oplever at mestre udfordringen. Ex. når man skal trække i flyverdragten, så er det i begyndelsen en succes, når bare man kan stikke begge ben ned i dragten og tæerne kommer ud for enden. Med tiden skal de også til at kunne vurdere, hvilket tøj der er nødvendigt ift vejret. Det hjælper dem, når de skal begynde i skole.

Afhængig af alderen vil vi styrke børnenes mod til at fortælle, når andre lytter. De kan hos os øve sig i et ligeværdigt og trygt miljø. Dette kan være med til at fremme barnets tro på sig selv/være modig. En vigtig egenskab når de skal videre til andre fællesskaber.

- ✚ Vi skriver i vores pædagogiske grundlag, at vi ønsker at børnene lærer at respektere hinanden og vores ting.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Vores 2 fokuspunkter under dette tema:

- ✚ Sproget har stor betydning for evnen til at indgå i social relation med andre. At kunne deltage i en dialog – at kunne spørge og svare, er en vigtig færdighed at mestre. Vi vil styrke barnets opmærksomhed på, og evne til, at svare på henvendelser og spørgsmål. Vi er nysgerrige på, hvad der gør, at et barn med gode sproglige færdigheder, ikke svarer på henvendelser fra en voksen. Vi oplever børnehavebørn, der vender sig og går eller blot undlader at svare. Vi vil være undersøgende på, om det skyldes vores måde at kommunikere på, om barnet ikke har redskaberne til at forstå henvendelsen, eller hvad det skyldes. Vi vil arbejde hen imod at det ændres.

På samme måde oplever vi børns frustration, når de henvender sig til et andet barn, det være sig i leg eller en anden situation, og barnet blot ignorerer henvendelsen. Det er ødelæggende for legen og kan skade barnets relation til de andre børn.

Derfor er det et af vores fokuspunkter.

- ✚ Når der er flere børn samlet, som i en institution, så er det vigtigt at kunne vente på tur. Alle børn kan ikke få hjælp, deltage i en aktivitet, lege med ynglingslegetøjet lige når behovet opstår. Det er vist kendt i alle institutioner. Vi prioriterer, at vi ex. ikke er så mange børn i garderoben ad gangen, når vi skal ud og ind. De giver en god og lærerig stund for de børn, der trækker i eller af tøjet. Men det giver ventetid for de andre. Vi er undersøgende på, hvor lang den ventetid er for børnene, Vi laver målinger på tid, ligesom vi laver små aktiviteter, som sang, rim/remser, sanglege, historie for at undgå, at det kommer til at opleves som ventetid.

Det er et område, vi fortsat vil arbejde med. Vi har nogle børn, der er gode til at lege sammen, hjælpe hinanden, tale pænt til hinanden. Vi er ved vores tilsyn blevet opmærksom på, at vi kan arbejde mere med mangfoldighed. Det vil vi helt sikkert tænke ind, både når vi vælger legetøj, når vi hænger noget op, men også når vi laver aktiviteter, hvor det er indlysende at snakke om ex. forskellige familieformer, etnicitet, handicaps mm.

- ✚ Vi vil lære børnene at tage ansvar. Det er et stort og bredt emne, og kan måske lyde som en stor ambition, når det gælder børn fra 0 til 6 år. Vi vil naturligvis arbejde med forskellige mål, alt efter børnenes alder. Man kan tænke ansvar for hvad? Det kan være ansvar for sig selv, for de andre børn, for egne eller børnehavens ting, for sine handlinger mm.

Vi havde et mål om, at børnene skulle blive bedre til at rydde op efter sig, og derved passe på vores ting. Det er vi ikke kommet i mål med. Så det er stadig et arbejds punkt. Vi må erkende, at vi skal vende pilen ind mod os selv. Vi har ikke lavet et "system", så det er indlysende for børnene, hvor tingene skal være. Det skal vi i gang med at lave. Kasser og kurve der visuelt viser, hvad der hører til hvor.

Vi voksne skal desuden være mere vedholdende, og hente børnene tilbage for at rydde op efter sig, i stedet for at vi gør det selv. Det kræver tid og tålmodighed hos os. Vi skal inddrage forældrene i dette, da det måske varer et par minutter mere at hente sit barn, når det skal hjælpe med at rydde op, inden det går. Det er et lang sejt træk, som betaler sig på den lange bane. For barnet, som mestrer endnu en ting, og for os personale, da der bliver passet bedre på vores ting, og måske skal vi ikke bukke os helt så mange gange 😊

- ✚ Vi har i det forgange år haft meget opmærksomhed på at være deltagende i børnenes leg. Det er ikke noget, vi bevist har gjort tidligere. Vi har guidet og hjulpet børnene til at finde ind i legefællesskaber. Men i vores samarbejde med PPR, har vi fået skærpet opmærksomheden på, nødvendigheden af at være direkte medvirkende i lege. Det har vi "øvet os på". Vi kan stadig blive usikre på, hvor meget vi skal deltage. Indimellem virker det "kunstigt" for både børnene og os, men alt afhængig af, hvilke børn det drejer sig om, og hvad situationen er, så skal vi være opmærksomme på at byde os til, starte en leg op for de børn, der har brug for det. Målet er at vi kan trække os, og når vi kan det, og legen fortsætter, ja, så må det siges at være lykkedes.

Men børnene skal lære turtagning, uden at der er "underholdning" til at forkorte ventetiden. De vil opleve, at de skal stå i kø til ex. at vaske hænder, til at få eftermiddagsmad, til at komme på toiletet, til at få det legetøj man lige har lyst til. Der er mange stunder i løbet af en dag, hvor det er nødvendigt, og det vil de også opleve fremover, når de skal videre i skolen.

Børn reagerer forskelligt. Nogle maser sig foran, nogen bliver ked af det, andre resignerer og opgiver deres forhavende. Vi vil guide dem hver især ud fra deres reaktionsmønster, og vi vil strukturere os således, at vi er foran situationen, så vi er klar til at hjælpe, når udfordringen opstår.

Vi vil appellere til børnene, om at de bliver "gode hjælpere" for hinanden. Hvis det er svært at få flyverdragten ud over støvlerne, og de voksne er optaget, så kan vennen lige tilbyde sin hjælp, for det er lige det han/hun er skrap til.

Kommunikation og sprog

"Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Vores 2 fokuspunkter under dette tema:

- ✦ Rim, remser og sang er en stor del af vores pædagogik. Noget vi laver hver eneste dag. Derfor vil det altid være et fokuspunkt hos os. Ikke blot at bibeholde "det vi plejer", men også at udvikle og afprøve nye metoder, at bruge det på. Vi har vores faste remser og sange, som vi bruger hver dag. Vi har sange og remser, der er årstidsrelateret. Dem vil vi holde fast i, som en del af vores kultur. Men vi skal være nysgerrig på at afprøve nye. Vi vil fremover benytte Hjørrings Biblioteks tilbud om lån af sprogkufferter, ligesom vi låner bøger på biblioteket.
- ✦ I løbet af året afholder vi vores fester. De relaterer sig til årstider og højtider. I den forbindelse synger vi sange, der "hører til" den pågældende fest. Sange som barnet sandsynligvis ikke møder andre steder end her i institutionen. Vi er nysgerrig på, om barnet har udbytte af sangene? Lærer de dem, og forstår de indholdet?

Vi vil bruge video for at se udviklingen fra først i måneden til sidst på måneden.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Vores 2 fokuspunkter under dette tema:

- ✚ Vi vil have fokus på at få børnene med ud at gå. De skal blive gode og udholdende til at komme med ud på tur. Der ligger så mange oplevelser og venter på os derude. Vi er en institution, der bruger uderummet rigtig meget. Vores haver er flittig brugt og børnenes kroppe bliver udfordret hver dag. (se bilag om legepladsen). Men børnenes udholdenhed er ikke så stor, hvis der ikke sker noget ”underholdende” imens. De bliver trætte, ”får ondt i benene”, kan ikke holde i hånd mere osv. Noget der er helt naturligt, hvis de bliver udfordret for meget. Men små ture i nærområdet vil vi øve dem mere i, så de bliver mere udholdende. Vuggestuebørnene vil også gå mere og mere på ture, men de skal også præsenteres for at gå på forskellige underlag. Ex. på ture til ”vores” lille skov, hvor er der en lille bakke, tungt underlag, højt græs osv.
- ✚ Et andet fokuspunkt vil være ”den rolige krop”. Ligesom børnene har brug for at udfordre deres kroppe med løb, hop, spring, ja, alle fysiske udfoldelser, så har de brug for at kunne finde ”den rolige krop” frem. De skal lære at sidde stille på en stol, i kortere eller længere tid, alt efter alder og udvikling. De skal lære at finde ro, så de kan sidde og lytte til eventyr til samling, deltage i fødselsdage, sidde med ved bordet og hygge. Vi vil også meget gerne præsentere børn for forskellige stemninger. Når vi ex afholder advent spiralen, er det en højtidelig stund, der ”stiller krav” til barnet om at forholde sig stille og roligt. Hvor vi til fastelavn er ude på legepladsen med vores ris for at vække de små spirer af vinterdvalen, og her er det en mere løssluppen stemning, børnene møder.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Vores 2 fokuspunkter under dette tema:

- ✚ Vi oplever, at vores børn er meget optaget af tal. Det vil vi den kommende tid udnytte, således vi bruger talrækken til at lave forskellige aktiviteter og spontane ting med. Ex. kan vi tælle ting når vi er ude på tur. Vi kan lave små spil, hvor de skal kunne parre tal og mængde med hinanden (de ældste børn). De yngste vil naturligt have mere interesse i at lære at tælle.
- ✚ Vi bruger naturen meget i vores hverdag, så det vil være helt naturligt, at det er naturens skattekammer, vi laver ting med. Vi vil lave et "natur-banko", som vi kan tage med i skoven. Vi vil lave is lygter, så børnene får forståelse for forskellen på, hvad vi kan gøre om vinteren og om sommeren. Vi vil i det hele taget give dem en oplevelse af naturens mangfoldige sanseindtryk.

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Vores 2 fokuspunkter under dette tema:

- ✚ Et helt naturligt fokuspunkt for os under dette tema er vores årstidsfester. De er en del af vores pædagogik og kultur. De har haft mange forskellige former. En overgang var det næsten sådan, at det var fester, som de voksne arrangerede og børnene var gæsterne. Nu er det heldigvis anderledes. Nu deltager børnene i forberedelserne i de kreative processer, der leder frem til festen. Vi vil gerne have endnu mere blik for, hvordan vi kan inddrage børnene i processen frem mod festen. Hvordan får vi givet mere ejerskab til børnene? Hvordan kan vi ændre i traditionerne, så børnene kan blive mere deltagende?
Vi vil fremover lave planlægningskema for hver enkelt fest, så vores pædagogiske og praktiske overvejelser og forberedelse bliver mere synliggjort for os alle.
- ✚ Vi har de seneste år købt abonnement til forestillinger på Vendsyssel Teater for de ældste børn. Vi vil gerne introducere denne oplevelse for de yngre børn. Derfor vil vi tage mellemste gruppen med fremover. Det vil blive evalueret efter en hel sæson.

Evalueringsskulturr

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskulturr i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsskulturr i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskulturr, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Vi vil beskrive disse to punkter under et.

Vores pædagogiske læreplan skal være et "levende dokument". Dermed mener vi, at den ikke kun skal evalueres hvert andet år. Vi forestiller os, at vi løbende justerer og tilpasser de mål, vi har sat os. Dagligdagen i

en daginstitution kan hurtigt ændre sig. Det kan skyldes mange ting, børnegruppens sammensætning, deres behov, udefrakommende krav og justeringer mm. For ikke at nævne at de satte mål kan være nået og måske ikke er aktuelle mere.

Når vi skal "måle kvaliteten" af vores hverdag, bruger vi KVALid. At måle på bløde værdier og læring hos små børn er en svær øvelse. Men KVALid er et brugbart redskab, der meget konkret giver os en beskrivelse af, hvilke ting, der skal være til stede for at vi leverer en daginstitution med kvalitet.

KVALid bliver brugt på hus/stuemøder, hvor der hver gang er sat 15 min af til at gennemgå et konkret tema/emne. Overskrifterne i personalets drøftelser skrives ned, så man kan vende tilbage til dem, tage diskussionen op igen og se udviklingen.

Vi bruger en "KVALid-cirkel", når vi skal arbejde med et mål, er nysgerrig på noget, har en undring mm. Det sikrer vi os, at vi har dialog – undersøgelse – aktion og evaluering i spil hele tiden.

Vores årstidsfester er som nævnt en del af vores pædagogiske praksis. Der er flere forskellige læringsdele i hver enkelt fest. Vi har et mål- og evalueringsskema, som vi vil påbegynde brugen af her i 2023, så vi får skærpet vores opmærksomhed mod at synliggøre det faglige indhold af dem.

Der er plads til at udfylde noget i planlægningsfasen, lige op til og efter festen og efter. Der er plads til både praktiske overvejelser (ex. har vi købt for meget ind, eller skred tidsplanen, hvem gør hvad, osv). Men ikke mindst de pædagogiske mål (hvordan inddrager vi børnene bedst i forberedelserne, hvad er vores mål med festen, osv).

Nu har vi også oplevet at have vores første tilsyn. Det gav os ligeledes en god hjælp til at slå ned på de ting, der bliver fremhævet som arbejds punkter, og arbejde videre med dem. Vi har gennemgået rapporterne på personalemøder og på husmøderne.

Da vi havde glædet os over alt det gode, der er blevet observeret, gik vi hvert enkelt punkt igennem. Nogle af punkterne har vi kunne konstatere, at det ikke blev observeret i de 3 timer tilsynet stod på i. Men det gør vi på andre tidspunkter. Eller det er tilgængeligt på en anden stue, end der hvor tilsynet skete. Nogle ting er blinde vinkler, som vi ikke har tænkt over, og som er lette at ændre på. Det kræver det ikke så store overvejelser. Men andre ting er oplagte at tage fat i, være undersøgende på, og måske ændre på vores praksis i forhold til. Det er det, vi har gjort med de mål, vi har sat os for resten af 2023.

Personalet dokumenterer løbende den pædagogiske praksis og den læring den bibringer børnene. Denne dokumentation bruges, sammen med KVALid notaterne og årstidsskemaerne til at evaluere læreplanen.